

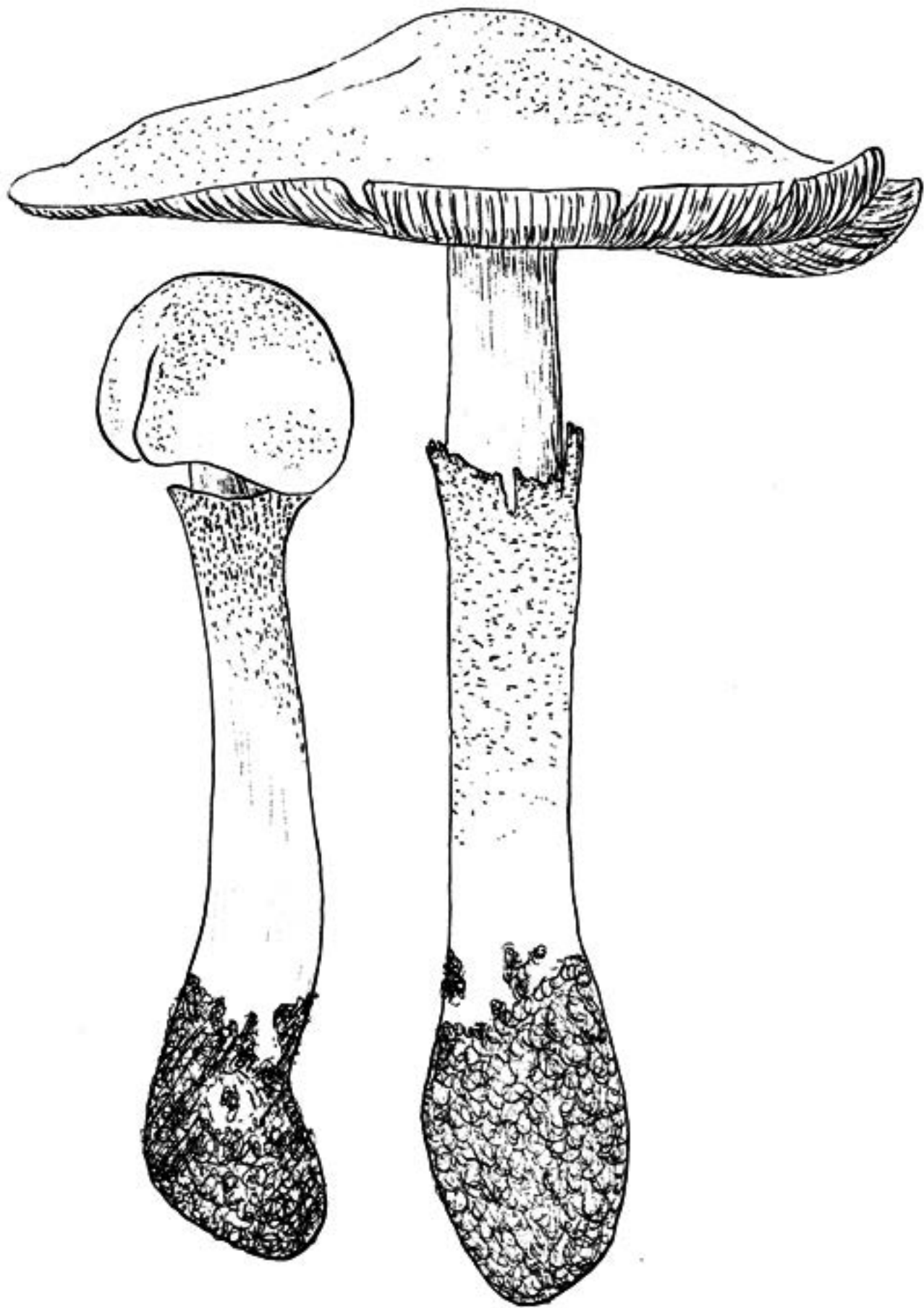
PHAEOLEPIOTA AUREA - De Goudparasol

Tijdens de Teutoburgerwald-excursie toonde de heer F. Tjallingii aan de deelnemers enige merkwaardige paddestoelen die door zijn zoon in het Agelerbroek bij Ootmarsum gevonden waren. Daar de paddestoelen van Twente naar Groningen, vervolgens naar Wageningen en tenslotte naar Detmold hadden gereisd, waren ze niet helemaal fris meer. De Heer Tjallingii had ze nog niet kunnen determineren, daar rijpe sporen niet te vinden waren. Dat de naam toch spoedig bekend werd, lag aan enkele zeer opvallende kenmerken van het materiaal.

De oranje-bruine hoeden waren nog bolvormig en bijna gesloten en hadden zich juist van een zich hoog aan de steel bevindende brede schedevormige ring losgemaakt. De vruchtlichamen hadden de grootte van een jonge Grote Parasolzwam. Nu was het hoedoppervlak dof en oranje-bruin korrelig en deze bekleding zette zich op de buitenzijde van de ring en zelfs een eindje benedenwaarts op de steel voort als oranje-bruine korrelige tot korrelig-wrattige strepen. Er is maar één soort in Europa die zulks grote vruchtlichamen met deze kenmerken heeft en dat is de zeldzame Phaeolepiota aurea (Mattuschka ex Fr.) Maire ex Konr. & Maubl.

Voor zover mij bekend is, werd deze soort met zekerheid slechts bekend van 2 vindplaatsen in Nederland. In het Rijksherbarium te Leiden bevindt zich een collectie op alcohol verzameld door A. Schoevers in 1920 bij kasteel Middachten en in de collectie Schweers vond ik een aquarel van materiaal in 1925 eveneens te Middachten verzameld. Tenslotte verscheen in Fungus 23 (2): 21-26 (1953) een artikel van H.A.A. van der Lek met foto's van K. Leendertz, naar aanleiding van een vondst van P. aurea in Epe (G.) Daar de soort vroeger werd verward met Gymnopilus spectabilis, zijn een aantal oudere vermeldingen niet meer te controleren.

P. aurea is bekend uit Europa en N.-Amerika, maar schijnt overal zeldzaam te zijn. Er is aan deze soort een heel boek gewijd, waarin vooral de oecologie en de physiologie behandeld worden (E. Bach, 1956: The Agaric Pholiota aurea). Hierin is te vinden dat de soort meestal onder loofbomen voorkomt op vocht-houdende, voedselrijke, neutrale tot zwak-zure bodem. Zij groeit vaak samen met de Grote Brandnetel (Urtica dioica), maar schijnt geen directie relatie met die plant te hebben. Het is eerder zo dat beide soorten dezelfde terreinkeus hebben, P. aurea is een echte saprophyt en vormt dus geen mycorrhiza met bomen of kruiden, zoals wel eens verondersteld is. De vruchtlichamen bevatten blauwzuur.

Phaeolepiota aurea (x $\frac{2}{3}$)

Om nu terug te keren tot de vondst in het Agelerbroek; de heer S. T. Tjallingii stuurde mij een kaartje met een nauwkeurige aanduiding van de vindplaats. Aan de hand daarvan werd de soort op 8 oktober weer gevonden door de Leidse student Chr. Smeenk, die ervoor zorgde dat enkele volwassen exemplaren het Rijksherbarium bereikten.

De hoeden waren 10-15 cm in doorsnede, de stelen 12.5-17 cm lang en in het midden 1.5-2 cm dik. De hoedkleur was roestig-okerkleurig en de korrelige bekleding vertoonde vaak concentrische kleine barstjes. De brede bochtig aangehechte lamellen waren iets donkerder van kleur dan de hoed. De zeer stevige steel was aanvankelijk bleek, uitgezonderd de roestkleurige korrel-wratjes onder de ring, maar kleurde later meer oranje-bruin. De oplopend-afstaande ring was vrij stevig en soms egaal korrelig, soms duidelijk gestreept aan de buitenzijde. Helaas lukte het mij niet er een sporen-figuur van op te vangen. Maar de kleur hiervan is vermoedelijk roestig-okerkleurig, gezien de sporen-ophopingen op één van de hoeden.

De standplaats in Twente komt goed overeen met de omschrijving van Bach. De exemplaren groeiden aan de rand van een beek, verborgen tussen brandnetels en gras, op korte afstand van elzen-wilgen-bosjes.

De systematische positie van het geslacht Phaeolepiota met zijn ene soort is niet helemaal duidelijk. De hoedhuid bestaat uit min of meer opgerichte ketens van ronde cellen en dit kenmerk plus de kleur doet onmiddellijk aan Cystoderma denken. De sporen zijn in Cystoderma echter vrijwel kleurloos en dunwandig, in Phaeolepiota duidelijk gekleurd en iets dikwandig. Singer plaatst in zijn systeem beide geslachten naast elkaar in de Agaricaeae in de buurt van Lepiota. Voorlopig waarschijnlijk de beste oplossing.

C. Bas

V A N D E R E D A C T E U R

De copie van dit nummer is persklaar gemaakt door de Heer C. Bas. Ook op deze plaats wil ik hem voor zijn spontane hulp hartelijk danken. Zonder deze hulp zou het mij voorlopig niet mogelijk zijn geweest om dit nummer van Coolia te doen verschijnen.

Voor het volgend nummer van Coolia is ook weer copie nodig !

De portefeuille is leeg, gaarne dus weer Uw korter of langer artikel. Ook kleine mededelingen worden zeer op prijs gesteld.

P. B. J.